

Terdik Szilveszter méltatása

Pasteiner Gyula Emlékérem

Tisztelt Közgyűlés, kedves Kollégák!

Talán nem mindenki tudja, hogy az Iparművészeti Múzeum raktárai és irodái jelenleg egy külső-kőbányai raktárbázison találhatóak, ameddig főépületünk nagyrekonstrukciójára várunk. Irodánkhoz legközelebb ebédelni egy mintegy tíz percnyi sétára lévő másik irodaépület kantinjában lehet. Számos munkatársunk számára fontos rituálét jelent ez a séta és a közös ebéd elköltése. Mindig örülök, amikor Terdik Szilveszterrel sikerül együtt ebédelnem, mert számos múzeumi ügyről, szakmai programról vagy kiadványról, esetleg friss feltárásokról is naprakész információkkal rendelkezik. Különösen így van ez az egyházi gyűjtemények területén, ahol Szilveszter mindenkit ismer és tájékozottsága kiemelkedő.

Mindez nem meglepő Terdik Szilveszter szakmai pályaképeének ismeretében. A pannonhalmi bencés gimnáziumban érettségizett, majd az ELTÉ-n művészettörténet és régészet diplomát is szerzett, miközben a hittanári képzést elvégezte. Végül a művészettörténet mellett döntött, ebből doktorált. 2012-ben megvédett disszertációja legfontosabb kutatási területével, a görögkatolikus egyház művészetével kapcsolatos: *A magyarországi görögkatolikus püspöki központok művészeti reprezentációja a 18. században. A summa cum laude* minősítéssel megvédett nagyszabású áttekintés két évvel később kötetben is megjelent, elnyerve az MTA Művészettörténeti Bizottságának *Opus mirabile* díját. A görögkatolikus egyházművészet emlékeinek feldolgozása a továbbiakban is Szilveszter kutatásainak középpontjában maradt, jelenleg is az MTA Lendület Görögkatolikus Kutatócsoport tagja és az Egyházi Muzeológusok Egyesületében is aktív. Terdik Szilveszter és kollégái érdeme, hogy ez a perifériusnak tartott téma az utóbbi években a történeti és művészettörténeti kutatás középpontjába került. Az ezzel kapcsolatos újabb eredmények közül kettőt szeretnék kiemelni: elsőként a 2020-ban megjelent nagyszabású kötetet, *A Munkácsi egyházmegye festészete a 19. században* címmel. Ebben egy korábban alig figyelemre méltatott témát dolgozott fel a szerző, alapos forráskutatás alapján. Olyan művészek életpályája bontakozik ki a kutatás nyomán, mint pl. a bécsi Képzőművészeti Akadémián tanult, a 19. század első felében északkelet-Magyarországon dolgozó egyházmegyei hivatalos festő, Mankovits Mihály – akinek az életművét egy külön kötetben is bemutatta. A görögkatolikus egyházművészet kutatásának legfontosabb mérföldköve azonban az Eucharisztikus Kongresszus kapcsán megvalósult nagy kiállítás és monográfiának is beillő katalógusa. Kétségtelen, hogy ez a vállalkozás érte el a legszélesebb közönséget, ráirányítva a figyelmet a Magyar Királyság újkori egyházművészetének elfeledett aspektusára. Az *Orcád világossága: A görögkatolikus egyház művésze Magyarországon* című projekt megvalósítása a pandémia miatt persze csúszott: a kiállítás végül 2021 nyár végén nyílt meg a pesti Vigadóban. A magyar és angol nyelven is megjelent kísérő kötetben viszont az eredetileg a Múcsarnokba tervezett nagyobb kiállítás teljes anyaga szerepel. Szilveszter az 500 oldalas kötet szerkesztője és egyik szerzője volt.

Nincs lehetőség itt Terdik Szilveszter egyéb publikációt felsorolni ([MTMT](#)). Forráskiadványok sora található a neve alatt (szerkesztőként, a források kiadójaként vagy bevezető tanulmányok szerzőjeként vett részt ezekben a kiadványokban), és népszerűsítő műveket is publikált a

témában. Ezek egy része angolul is napvilágot látott, a nemzetközi tudományos közönség számára is hozzáférhetővé téve a görögkatolikus művészet anyagát. Nem csak a bizánci képi hagyományok és a nyugati művészet kölcsönhatása érdekl, de más hibrid jelenségek is: publikált magyar szentek falképeiről ortodox templomokban, középkori templomok görögkatolikusok általi használatáról vagy a csegöldi görögkatolikus templomban előkerült középkori táblaképekről. Az ortodox egyház magyarországi emlékeivel hasonló elmélyültséggel foglalkozik: elég, ha a Budapesti Történeti Múzeumban megrendezett, a tabáni szerb ortodox székesegyházról szóló 2019-es kiállításra utalok, amelynek társkurátora volt, és amelynek katalógusa egyébként szintén *Opus mirabile* díjat nyert.

A Szépművészeti Múzeumban töltött rövid időszak után Terdik Szilveszter 2011 óta dolgozik főmuzeológusként az Iparművészeti Múzeum Ötvös gyűjteményében. Az elmúlt évtized során a gyűjteményben nagy számban dolgozott fel kutatási területéhez kapcsolódó műtárgyakat: *Áthoszi remek*ek címmel 2015-ben kiállítást rendezett ortodox miniatúr faragványokból; kiváló, ám elfeledett műtárgyakat publikált a múzeum évkönyvében, az *Ars Decorativa*ban; és rendszerezte a múzeum ikongyűjteményét (leltárba véve a Szépművészeti Múzeum által átadott nagyobb anyagot is). Legutóbb kollégáival egy liturgikus kelyheket bemutató online kiállítást állított össze, amelynek anyaga a múzeum gyűjteményi adatbázisában elérhető (<https://gyujtemeny.imm.hu/virtualis-kiallitas/-igyatok-ebbol-mindnyajan-valogatas-az-iparmuveszeti-muzeum-liturgikus-kelyheibol/107224>).

Mindemelett Szilveszter hosszú évek óta folyamatosan tanít óraadóként a Pázmány Péter tudományegyetemen, valamint a Képzőművészeti Egyetem Restaurátorképző Intézetében. Itt lehetősége nyílik továbbadni azt a szemléletet, amelynek lényege a forráskutatáson és az legeldugottabb emlékek esetében is helyszíni vizsgálatokon alapuló tudományos feldolgozás. Kimagasló művészettörténeti munkásságára való tekintettel javaslom a Társulat közgyűlésének, hogy Terdik Szilveszter számára a Pasteiner Gyula-érem odaítélését szavazza meg.

Budapest, 2022. április 25.

Jékely Zsombor

Iparművészeti Múzeum / KRE BTK Művészettörténet Tanszék